

Sygn. akt II UK 315/03

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Herbert Szurgacz (sprawozdawca)

Protokolant Wanda Cabaj

w sprawie z wniosku R. .

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o jednorazowe odszkodowanie,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 8 kwietnia 2004 r.,

kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w B.

z dnia 11 czerwca 2003 r., sygn. akt V Ua .../03,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania
kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 15 marca 2003 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił R. Z. prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci wskutek wypadku przy pracy jej męża M. Z. Zdaniem organu rentowego zdarzenia, któremu uległ mąż wnioskodawczyni w dniu 18 stycznia 2002 r., nie można uznać za wypadek przy pracy z uwagi na to że zmarły w chwili wypadku był w stanie nietrzeźwym w związku z czym doszło do zerwania więzi z pracą.

W odwołaniu R. Z. zarzuciła zaskarżonej decyzji naruszenie art. 12 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych i wniosła o jej zmianę.

Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2003 r. Sąd Rejonowy Sąd Pracy w B. zmienił powyższą decyzję i przyznał R. Z. kwotę 41 163 zł tytułem jednorazowego odszkodowania wskutek śmierci w pracy męża. Zdaniem Sądu Rejonowego wypadek jakiemu uległ M. Z. był zdarzeniem nagłym, wywołanym przyczyną zewnętrzną które nastąpiło podczas wykonywania przez pracownika czynności na rzecz pracodawcy. Sąd uznał, powołując się na orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1978r. III PRN 31/78 i z dnia 11 sierpnia 1994 r. II PRN 1/94 (OSNAPiUS 1995/3/34), że wbrew twierdzeniom organu rentowego stan nietrzeźwości nie powoduje automatycznie zerwania związku z pracą. Sąd podniósł, iż w trakcie postępowania doszło do zmiany stanu prawnego. Z dniem 1 stycznia 2003 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673), uchylająca ustawę wypadkową z dnia 12 czerwca 1975 r., na której przepisy powołał się organ rentowy w zaskarżonej decyzji. Zgodnie z art. 46 tej ustawy do wniosków o jednorazowe odszkodowanie zgłoszonych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy obowiązujące w dniu wydania orzeczenia o uszczerbku na zdrowiu lub stwierdzającego związek śmierci z wypadkiem albo chorobą zawodową. Ponieważ pierwszym takim orzeczeniem w niniejszej sprawie mógł być dopiero wyrok Sądu Rejonowego, Sąd orzekając już po wejściu w życie nowej ustawy, podstawą rozstrzygnięcia uczynił jej przepisy.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok apelacją zarzucając naruszenie przepisu art. 6 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Zdaniem ZUS brak było podstaw do uznania, że zaistniałe zdarzenie spełnia wymogi przewidziane art. 6, albowiem zmarły pracownik przez wprowadzenie się w stan nietrzeźwości zerwał związek z pracą a ponadto podjął czynności, których zwykle nie wykonywał, wbrew zakazowi kierownika.

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2003 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. oddalił apelację. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy w uzasadnieniu swego orzeczenia błędnie zinterpretował treść art. 46 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Wniosek do organu rentowego został złożony przez wnioskodawczynię w dniu 8 lutego 2002 r., a więc w okresie kiedy obowiązywała ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, co oznacza, że w sprawie należy stosować przepisy ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. Uchybienie to nie miało jednak wpływu na wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia, albowiem treść stosownych artykułów jest identyczna. Sąd Okręgowy uznał, iż art. 12 ust. 1, przeciwieństwie do art. 8 ust. 1, nie zawiera żadnych ograniczeń pozwalających na wyłączenie z grona osób ubiegających się o jednorazowe odszkodowanie członków rodziny pracownika, który zmarł podczas wypadku przy pracy i był pod wpływem alkoholu. To ustawowe obostrzenie dotyczy pracowników ubiegających się o odszkodowanie, a nie członków rodzin zmarłego pracownika.

W kasacji od powyższego orzeczenia organ rentowy zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 k.p.c. oraz naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 6 ustawy wypadkowej z dnia 12 czerwca 1975 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Tytułem uwagi wstępnej należy stwierdzić, iż Sąd Okręgowy trafnie skorygował stanowisko Sądu Rejonowego, że sprawa podlegała rozpoznaniu w oparciu o przepisy ustawy wypadkowej z 1975 r. Zdarzenie w postaci śmierci męża wnioskodawczynie miało miejsce w dniu 18 stycznia 2002 r., z wnioskiem o jednorazowe odszkodowanie wnioskodawczynie wystąpiła 8 lutego tego roku w związku z czym, zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U Nr 199, poz. 1673 ze zm.) do wniosku o jednorazowe odszkodowanie zgłoszonego przed dniem wejścia w życie tej ustawy stosuje się przepisy obowiązujące w dniu wydania orzeczenia o uszczerbku na zdrowiu lub stwierdzającego związek śmierci z wypadkiem albo chorobą zawodową. Skutek zdarzenia w postaci śmierci pracownika - męża wnioskodawczynie czyni zbędnym orzekanie o uszczerbku na zdrowiu.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut kasacji naruszenia przepisu art. 328 § 2 k.p.c. Pomimo skrótowej treści, uzasadnienie wyroku Sądu II instancji może zostać uznane za odpowiadające wymaganiom powołanego przepisu. Pominięcie w nim elementów, o których mowa w kasacji, wynika z zajętego przez Sąd Okręgowy stanowiska w kwestii uznania zdarzenia za wypadek przy pracy.

Zarzut kasacji błędnej wykładni art. 6 ustawy wypadkowej należy uznać za uzasadniony. Z zawartego w uzasadnieniu wyroku określenia relacji między art. 8 ust. 1, a art. 12 ust. 1 ustawy wypadkowej wyraźnie wynika, że w ocenie Sądu Okręgowego zdarzenie z dnia 18 stycznia 2002 r. było wypadkiem przy pracy. Dokonując takiej oceny Sąd Okręgowy pominął jednak całkowicie rozważenie podnoszonych przez organ rentowy okoliczności, iż zdarzenie nie miało wszystkich przewidzianych ustawą wypadkową cech, pozwalających uznać je za wypadek przy pracy.

Pojęcie wypadku przy pracy, o którym mowa w art. 12 ustawy wypadkowej w związku z jednorazowym odszkodowaniem dla członków rodziny pracownika, który zmarł wskutek wypadku przy pracy jest tożsame z ustawową definicją wypadku przy pracy, zawartą w art. 6 ustawy wypadkowej. Zgodnie z tym przepisem za wypadek przy pracy można uznać 1) zdarzenie nagłe, 2) spowodowane przyczyną zewnętrzną, 3) które nastąpiło w związku z pracą. Nie budzi wątpliwości, że w

rozpoznawanej sprawie zdarzenie z dnia 18 lutego 2002 r. posiadało cechy wymienione pod 1) i 2). Odnośnie do cechy wymienionej pod 3) ustawodawca dookreślił w ustawie wypadkowej związek zdarzenia z pracą wskazując, że związek ten zachodzi w razie wykonywania przez pracownika zwykłych czynności albo poleceń przełożonych, podczas wykonywania czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia, podczas odbywania drogi w czasie pozostawania w dyspozycji zakładu pracy między siedzibą zakładu pracy a miejscem wykonywania pracy. Jeżeli przyczyna zewnętrzna zadziałała poza wymienionymi sytuacjami, dochodzi do zerwania związku z pracą i zdarzenie nie będzie mogło być uznane za wypadek przy pracy. W judykaturze przyjęto, że zerwanie związku z pracą może zostać spowodowane stanem nietrzeźwości pracownika (por. wyrok Trybunału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 maja 1957 r., OSPiKA 1959, poz. 27; por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 298/98, OSNP 1999, nr 24, poz. 798). Organ rentowy w kasacji powołał się na okoliczność, że zmarły R. Zdanowicz miał we krwi 1,4 promila alkoholu oraz że pracę wykonywał bez zabezpieczeń i wbrew decyzji kierownika budowy, który zabronił mu pracy na rusztowaniu.

Zdaniem Sądu Najwyższego w składzie orzekającym, należy przyjąć, że brak związku z pracą nie występuje kiedy pracownik będąc w stanie nietrzeźwym ulega wypadkowi spowodowanemu przyczyną zewnętrzną (np. uderzenie pioruna). Natomiast związek ten ulega przerwaniu jeśli zdarzenie zostało spowodowane stanem nietrzeźwości pracownika. Orzeczenie Sądu Okręgowego, kwalifikujące zdarzenie z dnia 18 lutego 2002 r. jako wypadek przy pracy, zapadłe bez wyjaśnienia wpływu stanu nietrzeźwości na istnienie związku z pracą w rozumieniu art. 6 ustawy wypadkowej, należało więc uznać za przedwczesne, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania (art. 393¹³ k.p.c.).